

۲. چالش‌های حوزه بخش تعاونی

همان‌طور که اصل ۴۴ یادآور شده است بخش خصوصی مکمل بخش‌های دولتی و تعاونی است و این، خود حکایت از جایگاه والای بخش تعاونی نسبت به بخش خصوصی دارد. به نظر به همین علت است که در سیاست‌های کلی یک بخش جداگانه به تعاونی و سیاست‌های واگذاری بنگاه‌های دولتی به این بخش اختصاص داده شده و هدف‌گذاری مشخصی نیز صورت گرفته است. به این ترتیب که تا پایان برنامه توسعه پنجم (۱۳۹۳)، بخش تعاونی سهم ۲۵ درصدی از نظام اقتصادی را کسب کند؛ اما با پایان یافتن دوره برنامه پنجم توسعه و ناکامی در تحقق این هدف، دوباره در ماده ۲۴ قانون برنامه ششم توسعه هدف‌گذاری ۲۵ درصدی برای سهم بخش تعاونی پیش‌بینی شد. در زمان نگارش این گزارش که سال‌های پایانی اجرای قانون ششم در حال سپری شدن است، جدای از اینکه هنوز اهداف یادشده محقق نشده، فاصله بسیار زیادی تا مطلوب باقی مانده است. آمارهای مختلفی درباره سهم بخش تعاونی ارائه شده است، اما مطابق اطلاعات مرکز آمار در سال ۱۳۹۵، تعاونی‌ها

سهم ۸٫۳ درصدی از اقتصاد کشور را دارا هستند^۱ و این به معنای بی‌توجهی آشکار به این بخش بسیار مهم و تأثیرگذار است.

از جمله علل این موضوع را می‌توان این‌گونه برشمرد:

اولاً ابهامی است که در رابطه با مفهوم این بخش وجود دارد. علی‌رغم توضیحاتی که در جلسه بررسی اصل از جانب شهید بهشتی ارائه می‌شود، اما هنوز ابهام باقی است. ویژگی‌های تعاونی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

- جایگزینی همکاری به جای رقابت؛
- از بین رفتن واسطه‌های غیرضروری؛
- وجود حق رأی برابر برای همه اعضا، فارغ از میزان سهم؛
- شرط اشتغال در واحد تعاونی برای تعلق سهام به افراد.^۲

۳. چالش‌های حوزه واگذاری

یکی از اصلی‌ترین ابزارهای تحقق

سیاست‌های کلی، در کنار سازوکارهایی چون ممنوعیت دولت از ورود به فعالیت‌های جدید اقتصادی، واگذاری‌هاست. بخش دولتی در اقتصاد ایران، بخش غالب است و سیاست‌ها، برای گسترش مالکیت در سطح عموم و افزایش بهره‌وری و اهداف دیگر، یکی از راهبردهای اساسی را واگذاری بنگاه‌های دولتی به بخش‌های دیگر اقتصاد می‌داند.

علی‌رغم عدم تحقق اهداف مربوط به واگذاری بنگاه‌های دولتی به بخش تعاونی، واگذاری به بخش خصوصی نیز بلاشکال نبوده و نتوانسته اهداف سیاست‌ها را به نحو مطلوب محقق کند. در ارزیابی تحقق اهداف واگذاری عموماً میان دو بخش خصوصی واقعی و غیرواقعی تفکیک می‌شود و تنها واگذاری‌های نوع اول را در سیاهه اهداف محقق شده، درج می‌کنند. بر این اساس، اکنون و با گذشت قریب به ۱۵ سال، سهم بخش خصوصی واقعی تنها ۱۸ درصد از اقتصاد کشور است.^۳

فارغ از این، مشکلات دیگری در فرایند واگذاری‌ها وجود دارد. یکی از این اشکالات نوع

۱- گزارش منضم به نامه شماره ۲۸۳۷/۹۶/۱۱۰ مورخ ۱۳۹۶/۶/۱۹/تاق تعاون ایران و همچنین ن.ک به:

[۴۲۸۰۵/http://fdn.ir](http://fdn.ir)

۲- منصوریان، همان، ص ۸۵

۳- <https://www.eghtesadonline.com/n/214X>